

U

LIÖPILAS LEHT

KÜÜNLA KUUL 1933

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

Nr. 1

TARTUS

11. II. 33

Mõtteid hõimutööst ja eestirahvuslikest püüdeist.

Hõimutööks nimetame tegevust, mis sihib soomesugu rahvaste igapidisele kultuurilisele läbikäimisele ja nende rahvaste vastastikkusele mõjustamisele. Selline hõimuliikumine tuleb eraldada eestirahvuslikust liikumisest, sest hõimuliikumine on rahvuslik liikumine, mis on avardunud üle oma rahvuse piiri sugulusrahvaste juurde. Hõimutöö tegijaid on näiteks akadeemilised hõimuklubid Tartus ja Helsingis. Nad on rahvusliku liikumise nii öelda välisministeeriumiks ja suhete sõlmijaiks ning alalhoidjaiks sugulusrahvastega. Kui nad saavad jõulukinke liivlaste lastele, püüavad süvendada sõprust Ungariga ja ergutavad ülelahelist läbikäimist, siis tegutsevad nad täiesti oma ülesannete piirides ega tohi neile ette heita ühekülsust.

Kuid kelle huvipiirkonda peaksid kuuluma need ja Eesti ingerlased ja Lutsi maarahvas? Vastus oleneb sellest, mida ootame setudelt, lutsilastelt ja ingerlastelt.

Setudest võib olla vaid üks arvamine, see nimelt, et nad on enam-vähem venestunud eestlased, kelle ühtesulamist muu Eestiga tuleb kiirendada. Ei tarvitse arendada setu murra-kuist erilist setu kirjakeelt rohkem kui seda vaja setude rahu-likuks juhtimiseks eesti üldkultuuri vara-aitadele. Seal juures ei tohi muidugi hävitada setude

omapära, seda erilist kultuuri, mis on tekkinud eesti verest ja vaimust sajandite kestel saadud Vene mõjustusel, Ida ja Lääne kokkupuutumisel. Sellest omapärasest tohime aja jooksul kogu loota rikastavaid lisandeid eesti üldkultuurile. Ja kui nõustume, et need ei ole meile mingi hõimurahvas, vaid nad on eestlased sama õigusega kui näiteks järvakad või virulased, siis ei kuulu setuküsimuse lahendamise mitte hõimutöö organisatsioonidele, vaid eestirahvuslike kultuurpolitiliste sihtide taotlejaile, millistest organisatsioonidest G. Ränk oma kirjutises, Üliõpilaslehes 8. XII. 32, juba nimetas Akadeemilise Rahvusliku Kultuurühingu.

Ingerlased jälle on soomlased. Osa neist tugevasti venestunud. Kuid luteriusulised neist on ärksad soomlased, kel oma pastor, koolid ja raamatukogud. Igal talvel on hulk noori Soome rahvapäikoolides õppimas haritud soome kirjakeelt. Soomlaste rahvuspolitilised üliõpilasühingud A. K. S. ja NYKS on ingerlasi toetanud, samuti Inkerin Liitto ja Suomalaisuuden Liitto. Soomlased kaebavad ainult, et Eesti poolt ollakse liig järeleandlik ja pehme venestajatele ja venemeelsusele Eesti-Ingeris. Kuna seda ollakse ka Setumaal, on nurin vast ehk õigustatudki. Igatahes ei ole mingit mõtet hakata erilist eestirahvuslust istutama samale väljale, kuhu

Soome poolt on külvatud soomluse seemneid hästi vastuvõtlikule pinnale. Ei teki ka mingit hädaohtu Eestile sellest, kui ta piiril kord elab erk ja valvas 2000-liikmeline soome vähemusrahvus kindla müürina kommunismi ja ründava veneluse vastu. Ja sarnane soome rahvaribakene oleks Eesti-Soome vahelise hõimutöö reaalseks meele-tuletajaks.

Järgmine, V Soome-Ugri kultuurkongressski tuleks pidada Narvas ja Narva taga, kus Eesti-Soome ühtekuuluvus on kägatsutav. Seni tuleks seal vaid venelust võimalikult palju likvideerida. Eesti ingerlased on eestlastele hõimurahvusest vähemusrahvus, soomlastele on nad välissoomlased.

Latvias asuvaid eestlasi, näiteks Lutsi maarahvast, ei tohiks siduda liivlastega. Viimased on meile hõimurahvas, teised väliseestlased. Kui need oleksid jäänud idapoolsele piirile, oleksid nad olnud väliseestlased, nüüd nad on — päriseestlased.

Parimate võimalikkude tulemuste saamiseks tuleks toime panna selge tööjaotus. Akadeemiline Hõimuklubi tuleb jätta oma hõimutöö juurde, temale (ja Fenno-Ugria) kuulub Soome sõpruse, liivlaste rahvusliku äratustöö, ungarlaste j. t. hõimurahvaste vendluse ülalpidamine, nende hõimurahvaste igakülgne tutvustamine eestlastele. Setude

ja venestunud ingerlaste, rahvuslikult loitude kodumaa-eestlaste ning üle maailma pillatud väliseestlaste juures tuleb teha esijoones rahvuslikku äratustööd, mis vajab erilist organisatsiooni. Akadeemilist Rahvuslikku Kultuurühingut on nimetatud ja temalt ootame vaid aktiivset tegevust. Viimasega käsikäes vast töötaks Välis-Eesti Ühing, kes on oma erialaks võtnud rahvustunde äratamise väljaspool kodumaad asuvate eestlaste seas, lootkem, et ta organiseerib, äratav ja toetab nii kehva Lutsi maarahvast, kui rikkaid Ameerika eestlasi. Härä Samuel Sommeri tegevusest on avalikkuse ette tulnud liig vähe, tõenäoliselt töötab tema organisatsioon piiriäärsete maa-kohtade nii ainelise kui vaimlise kultuuri tõstmiseks, seisab seega lõpmata lähedal Rahvusliku Kultuurühingu ülesannetele. Tuleks läbi viia kavakindel tööjaotus, et kõik ei teeks kõike, või et mõni ala ei unneks täiesti. Meie vajame nii hõimutööd, kui ka eestirahvuslikku äratust.

*

Omapärane Setumaa vajab erilist arusaamist ja õrnust. Too sajandite kestel setudesse imibunud slaavi vaim pole iseeneest veel sugugi halvem kui muu Eesti elanikesse surutud lääne-euroopa vaim, antud meile päämiselt sakslaste kaudu. Viimase vesivõsu, tuntud „kadakaluse“ kaotas lõplikult omariiklus. Setude „venekadakaluse“ või „pajuveneluse“ kadumiseks pole omariiklus võinud mõjuda seepärast, et primitiivse hingeluga setu juures rahvustunne on nõrk ega olnud setul omast soost tõusnud rahvustunde äratajaid. Aga Ida ja Lääne kultuuri kokkupuutumise tagajärjena on meil nüüd setu omapära, setu kultuur, mille õilsamaid õisi nagu folkloori ja etnograafiat enam-vähem kõik tunneme. Setu kultuuri oluline osa on aga ka setu usk, usk ombed ja usklik meel.

Nendega tuleb arvestada kui hüvega, voo rusega. Kardame, et eesti rahvustunde siimaalsed õhutajad setude juures, ülimumoosa maailmavaatega noored inimesed, ei ole sellega arvestanud, on vast kohelnud setu usku ja usukombeid kõrgilt, haavates setusid hingepõhjani ja hävitades võimalused eestirahvusliku missioonitöö kordaminekuks.

Usk on nii rahvaste kui üksikute juures alati olnud tähtis tegur ja mõjutaja. Igat üksikut inimest, igat rahvarühma tuleb püüda lähendada tema eelduste põhjal. Kui eestirahvusliku kultuurtöö tegija soovib tööle kordaminekut setude seas, siis tuleb tal välja minna setu usklikust maailmavaatest. Setu usk ja eestirahvuslus ei tohi setule näida vastolus. Eestirahvusliku missiooni ülesanne on setule selgitada tema usu ja eesti rahvustunde nii ühtesobivust kui ühtekuuluvust.

Petseris, setu päälinnas on eesti ühisgümnaasium linna ilusamaid hooneid. Valgena ja puhtana ta imponeerib juba välimusega ja kuulutab uuest eesti rahvuslikust kultuurist. Kuid küsime: kas on ükski sünnipärane setu selles haridusetemplitis õppinud ja saanud juhitud eesti ülikooli? Kas on setu poisse toimetatud siin-seal põllumajanduse alal töötavasse — kuulujärele pooltühjesse — õppeasutisisse. Milline on õieti see kultuur, mis setudele on võimaldatud? Kas eesti või venekeelne algkool? Kas üldse on pakutud midagi, mis setu meelest võiks olla õilsam endisest?

Tõsiasi on, et setud on jäänud eemale muus Eestis toimuvast uuestisünnist. Kuid hädavajalik on lähendada setusid muule Eestile. Kuid setu omapära tuleb säilitada. Sellepärast tuleb setude eneste hulgast kasvata rahvustunde äratajaid ja kultuuritöö tegijaid. Andekaid poisse ja tütarlapsi on kerge leida Setumaa algkoolide viimastest klassidest õpetajate kaasabil. Seda noortsugu tuleb

toimetada 1) õppima eesti gümnaasiumesse ja ülikooli, kõigepealt apostliku usu õpetajate saamiseks, 2) põllumajanduslikesse koolidesse, Kehtna majapidamise seminari ja teistesse majapidamise ja töökoolidesse, 3) algkooliõpetajate saamiseks sellekohasele ettevalmistamisele. Ja neile haritud setudele, kes eriliselt kasvatatud oma kodukoha jaoks, võimaldatagu tegevust setude vaimlise ja majandusliku taseme tõstmise tegevuses. Tuleks näiteks ametisse panna rändavad instruktorid, kes õpetaksid setu naisi hävitama elumajadest tülikaid parasiiite, valmistama mitmekesemat toitu, kandma hoolt väikeste laste toitmisest ja riietusest, austama isade usku, hindama rahvapärast riidetust, levitama kudumise ja riiete valmistamise oskust, armastama kodust keelemurrakut jne. Algkoolide õpetajad peaksid tingimatult olema setu sünnipäraga.

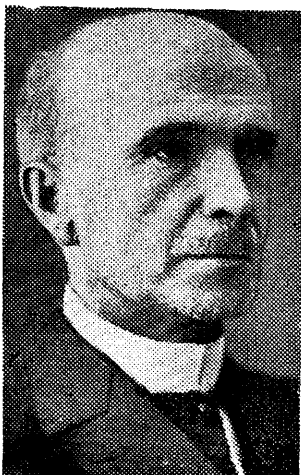
Kõik, mis eelolevas öeldud setude kohta, sobib ingerlastele. Ja venelaste suhtes tuleks toimida samuti. Ei ole Eesti riigi ülesanne säilitada ja arendada vene kultuuri. Selle jaoks on piiritaga maailmariik ligi 100 miljoni venelasega. Ja kui viimane venekeelt kõnelev elanik Eestis sureb, siis jääb talle lohutus, et piiritaga vene vaim ja kultuur edasi õitseb. Aga kui meie eestlased kaoksime, oleks maailm ühe keele, kultuuri ja omapära jagu vaesem. Eesti püüdku oma kodanikke üksteisega lepitada, tutvustada ja kokku sulatada, siis on kõigil hää olla. Piiriäärseil elanikel tuleb tutvuda Sise-Eestiga, kus põllukultuur kõrgemal. Juba sulaste ja karjalaste toimetamine piiriäärseilt mailt kultuurilise-maise kohtadesse on eestirahvuslik kultuurtöö, kui see kohamuretsemise tegevus üle võetaks südametute, omakasupüüdivate vahetalitajate kätest otstarbekohaste organisatsioonide hoolde, kes juhiks noori piiriäärseid töötajaid viisakaisse taludesse osavate põllumeeste juur-

Prof. emer. Michael Vittlich †

9. veebruaril asetati maamulda prof. emer. Michael Vittlichi (alias Vitsut) põrm. Kadunu kannatas kauemat aega südame veresoonte kitsenemise all ja nõnda varises 66-aastane elujõuline teadusemees keset uusi kavatsusi ja plaane kalmukünka kaisutusse.

M. Vittlich sündis 11. okt. 1866 Kunda vallas, käis Rakvere kreiskoolis ja Tallinna realkoolis ning õppis 1885—1890 Riia polütehnikumis keemiat. 1890—1901 töötas Tallinnas Mayeri tehastes, viimased aastad selle tehase tehnilise juhatajana. 1901—1905 oli insehner konsulendina Rosen & Co ja Estländischer Landwirtschaftl. Verein'i teenistuses.

1905 kutsuti Riia polütehnikumi õppejõuks keemilise tehnoloogia alal, oli alul adjunkt-professor, sai 1910 korraliseks ja täitis hiljemini keemia osakonna dekaani, prorektori ja 1916

(Moskvas, evakueerimise puhul) rektori kohuseid. 1918 oli tegev uuestiavatud Riia tehnilises ülikoolis ja 1919 kanditeeris Tartu eesti ülikooli, kuhu ka valiti ja kus ta tegev oli keemilise tehnoloogia professorina kuni 1. jaanuarini 1932. Lahkus ametist vanadusepiiri (65 aasta) kätte-

jõudmisel. M. V. jäi aga edasi eradotsendiks, lugedes järgnevatel poolaastatel ülesandel erikursusi omalt erialalt.

1920—1925 oli M. V. matloodusteaduskonna dekaaniks, seega ka Ülikooli Valitsuse liikmeks.

Michael Vittlich kuulub nende Eesti pinnalt võrsunute hulka, kes teadlasena suutis seisukoha kindlustada juba vene ülikoolis.

Tartu Ülikoolis tehtud teaduslikud tööd kuuluvad eriti Eesti põlevkivi uurimise alale. Käesoleva aasta jaanuarikuul valiti ta riikliku põlevkivi tööstuse nõukogu esimeheks. Ja nüüd, vabamenud professori kohustistest, tahtis ta oma huvialale peatähelpanu pühendada.

Ehkki kadunud enda 66 eluaasta jooksul suutis õigegi palju oma ideaale teostada, kuulub ta ikkagi nende hulka, kelle surm tabas sõna otses mõttes töölauda tagant.

de, kus sellise tegevuse tähtsust mõistetakse. Ja eestikeelne põlutöökoool oleks enam kui vajalik Vastseliina-Laura-Irboska vahele.

Üliõpilaslehes 8. XII 32 soovitati kontakti astuda soomlastega, kes Eesti Ingeris teevad soomerahvuslikku kultuuritööd. Näiteks on soomlased sinna asutanud soome raamatukogud, ülal pidanud rändavat naisinstruktorit, saatnud kooliraamatuid, toetanud kiriku ehitamist, peavad ülal kirikuõpetaja, koolitavad Soome rahvaülikoolides maanoortsugu ja seminarides tulevast kooliõpetajat, kannavad käsitruukis ilmuva ajalehe kulud jne. Tuleks tõesti võtta eeskujuga ja asuda eestirahvuslikule kultuuritööle esialgu setude seas.

Leeni Vesterinen.

Üliõpilaskonna Edustuse ümberkorraldamise küsimusest.

Üliõpilaslehes nr. 12/13 — 32. a. puudutab ksv. J. Ots Üliõpilaskonna Edustuse kujundamise küsimust ja leiab aja olevat ette võtta mõningaid muudatusi selle põhikorralduses. Kuna see küsimus ei piirdu ainult Üliõpilask. Edustuse moodustamise tehniliste küsimustega, vaid puudutab tunduvalt selle õiguslikku alust, siis pole ehk ülearune veel kord käsitleda seda küsimust lähtudes teiselt seisukohalt.

Käesolev kirjutis ei pretendeeri Üliõpilask. Edustuse organisatsioonile ja selle põhialuste põhjalikule käsitlele, vaid tahab tõstetud küsimuse puhul märkida vaid mõningaid asjaolusid, mis allakirjutanu arvates esine-

vad maksvat korda õigustavate argumentidena.

Kui soovitatakse üliõpilaskondliku organisatsiooni kesk-korraldist, nagu on seda praegu Üliõpilask. Edustus, moodustada olevate üliõpilaskorralduste (resp. intiimorganisatsioonide) esindajaist, siis näib, arvestades faktilist olukorda, selleks olevatki küllaldane õiguslik alus. Näitavad ju üliõpilaskonna senise tegevuse vältel omandatud kogemused, et pea eranditult on Üliõpilask. Edustuse valdava enamiku moodustanud üliõpilaskorralduste esindajad. Organisatsioonide ja muil alusel moodustunud rühmituste esindajad esinevad arvuliselt hoopis

vähema osana. Ja iga-aastaste üldiste ja proportsionaalsete valimiste tulemusena Edustuse liikmete arv jaguneb ikka peaaegu kindlas proportsioonis organisatsioonide vahel. Ka on tegelikult suurem osa üliõpilaskondlikust töökoormatisest jagunenud organiseerunud kaasvõitlejaskonna vahel, ja seda kindlasti sel lihtsal põhjusel, et see osa kaasvõitlejaid on oma organisatsioonide kaudu kergemini kättesaadav ja rakendatav.

Seepärast ollakse faktilise olukorra tõttu täiesti õigustatud üliõpilaskonnoorganisatsioonide (ja neisse koondunud kaasvõitlejaskonda) pidama üliõpilaskondliku organisatsiooni kandjaks. Seetõttu näib tõesti mõttetut olevat teostada üld-üliõpilaskondlike valimisi, kuna pea samad tulemused saaks keskorgani moodustamisel organisatsioonide esindajaist. Ja tõesti Tartu Üliõpilaskonna kujundamise mõtte algpäevil olid tõsised vaidlused Üliõpilaskonda kuulumise ulatuse ja Üliõpilask. keskorgani kujundamise aluste üle. Ühelt poolt arvati, et Üliõpilaskonda peaks kuuluma eo ipso iga T. Ülikooli üliõpilane ja keskorgan moodutatagu kõikide üliõpilaste poolt üldiste ja proportsionaalsete valimiste teel. Teiselt poolt aga sooviti Üliõpilaskonda näha vabatahtliku organisatsioonina, mille keskorgan moodustatagu senise Asemikkude Kogu eeskujul organisatsioonide esindajaist proportsionaalselt nende liikmete arvule. Samal ajal saaks oma esindajaid saata ka organiseerumatute rühmad *).

Kui nüüd T. Üliõpilask. Põhikirja § 1 näeb ette: „Kõik T. Ülikooli immatrikuleeritud üliõpilased moodustavad koos Tartu Üliõpilaskonna“ ja § 4 „Iga Tartu Ülikooli üliõpilane kuulub immatrikuleerimisega Tartu Üliõpilaskonda...“, siis usun, et praegu ei vaidle nende põhialuste vastu vist küll keegi. Edasi, põ-

hikirja § 6 lausub: „Üliõpilaskonnal on õigus teha oma organite läbi... otsusi, mis on sunnustlikud kõigile üliõpilasile“. Kui Üliõpilaskonna organid on õigustatud tegema siduvaid otsusi kogu üliõpilaspere suhtes, siis on ka enesest mõistetav, et kõigil üliõpilasil peab olema õigus osa võtta nende organite kujundamisest nii aktiivse kui passiivse valimisõiguse näol. Poleks seetõttu ka õigustatud Üliõpilaskonna keskorgani moodustamine ainult organisatsioonide poolt nende saadikute otsese delegerimise näol, kuna see haaraks vaid osa kaasvõitlejaskonnast. Vähemalt poleks Edustuse sel juhtumisel mingit õiguslikku alust olla normeloovaks organiks kogu üliõpilaskonna kohta ja esineda kogu üliõpilaskonna nimel. Eelnevast selgub, et üliõpilaskondliku organisatsiooni õiguslik alus nõuab kindlasti kogu üliõpilaskonna osavõttu tema keskorgani kujundamisest. Kas Edustuse valimistele minnes grupeerutakse kuuluvuse järele üliõpilaskonnoorganisatsiooni või mõnel muul alusel, on hoopis ise küsimus ja see ei muuda põhimõtet.

Üliõpilaskonnoorganisatsioonide esindajate otsesel delegerimisel Edustusse saavutatakse tõenäoliselt „valimisvõitluse“ ära jäämisel küllaltki suur energia kokkuvõtteid, kuid siin on siiski võimalikud mõningad kõrvalpahed. Et võimaldada kõigile ringkonnale kaasatõttamist, peaks antama esindus igale organisatsioonile. See teeks aga Edustuse arvulise koosseisu sõltuvaks org-ide tekkimisest ja likvideerimisest. Ka on sel juhul (vähemalt teoreetiliselt) võimalik organisatsioonide arvu kasvamine, kas või põhjusel, et rühm üliõpilasi pääseks osa võtma Edustuse tööst. Organisatsioonide arvu kasvamine aga praeguses olukorras poleks vististi soovitatav ega terve nähtus.

Organisatsioonidesse mittekuuluvate kaasvõitlejate Edustuse tööst osavõtuks osutuks siiski vajalikuks üldised valimised, või

nad peaks moodustama rühmad, kes delegeriks oma esindajad Edustusse — viimane oleks aga ilmselt kunstlik korraldis. Ei saa pidada ka loomulikuks korda, et osa kaasvõitlejaid saadavad oma esindajad Edustusse oma org-ide esindajate delegerimise näol, teine osa aga üldiste valimiste teel. Sellisel puhul ei saaks juttugi olla tervikulisest ja kindlakujulisest üliõpilaskonna organisatsioonist.

Pole ka tõenäoline, et organisatsioonide esindajate otsese delegerimise puhul suudetaks vältida Edustuses aeg-ajalt ilmnemist „parlamentlike pahesid“, mis küll viimasel ajal on piirdunud peamiselt vaid Edust. alaorganite valimisaegse koaleerumisküsimusega. Samuti, nagu praegu ilmneb Edustuse üksikute rühmade vahel arvamuste lahku minekuid ja eripüüdeid, nii esinevad need kindlasti ka org-ide esindajaist moodustatud „saadikutekojas“.

Küll tuleb aga organisatsioonide ja teiste rühmitiste tähelepanu juhtida liialt intensiivseks muutunud valimisvõitlusele. Selles ei suudeta igakord jääda objektiivsuse piiresse, vaid sageli jõutakse välja üksikute õigustamata mahategemiseni. Nii et Edust. valimised on perioodiliseks organisatsioonide vahelkordi halvendavaks teguriks. Ses suhtes on meil veel tublisti tarvis häatahtlikku üksikust arusaamist ja vastastikkust respekti.

Senise intensiivse valimisvõitluse jätkamisel kaasvõitlejate küllaltki suur energiakulu õigustab ehk küsimuse — kas mitte pikendada Edustuse kestvusperioodi. Sellel juhul on aga oluliseks raskuseks asiolu, et juba praeguse aastase tegevuse perioodi kestel on Edustuse koosseis sedavõrd muutuv, et see mõnel juhul osutub tööd halvavaks. Nii näib, et pole otstarvet teostada laiemaulatuslikke ümberkorraldusi, küll tuleb aga ülesannete ratsionaalse teostamise teel vältida asjatuid jõukulutusi ja ebasoovitavaid kõrvalnähtusi.

Robert Tasso.

*) Eesti üliõpilaste üleüldise koosoleku protokoll 16. ja 17. maist 1920. a.

Fraternitas Liviensis

1918—1933.

Möödunud kuu 28-dal päeval pühitses korporatsioon Fraternitas Liviensis oma 15-dat aastapäeva.

Korp. Frat. Liviensis on üks neist üliõpilasorganisatsioonest, milline on tekkinud Tartus ning seejuures mitte mõne vanema organisatsiooni pereheitmisest, vaid puhteestilise, akadeemilise ja erialalise meeskoondise tarvidusest.

Korp. Frat. Liviensis'e ametlikuks asutamispäevaks loetakse 28. jaanuar 1918. a., kuid asutamismõtet ei tule pidada tolle-aegseks, vaid see idanes juba aastaid varem kitsamas eestlaste-üliõpilaste ringis.

See oli aastal 1912, kui Tartu Ülikooli vägagi kirjust rahvusvahelise ilmega üliõpilasperest eraldus kitsam ring eestlasi üliõpilasi. Õpingutel käies tutvuti üksteisega, millest võrsusid erialaliste küsimuste arutlemiseks omavahelised kooskäimised ja tarve koondise järele. Nii otsustatigi ühel omavahelisel koosviibimisel asutada korporatsioon, mille liikmeiks võivad olla ainult rohuteadlased. Nimeks otsustatakse võtta Fraternitas Liviensis ja värvideks violet-roheline-valge. Mõeldavale organisatsioonile valitakse isegi ajutine juhatus ja püstitatakse sihid ning põhimõtted.

Seega näisid olevat tehtud kõik eeltööd ja asuti mõttele reaalkuju andmisele. Pöörduti

Korp. Frat. Liviensise vapp.

Tartu Ülikooli Valitsuse ja haridusministri poole loa saamiseks, kuid vastus saabus eitav. Loa mitteandmise põhjustena toodi järelepärimistel ette, et asutatava korp.'i nimestikus olevaist isikuist polevat mõned oma õppemaksu tasunud, mõned juba ülikooli lõpetanuks arvatud, värvid olevat liig sarnased ühe Tartus tegutseva saksa korp.'i värvidega jne., kuid tõeline põhjus, soov takistada eestlaste koondumist ning organiseerimist, jäeti nimetamata.

Veel kord tehti katset aasta hiljem, 1913. a. sügissemestril, kuid ka seekordne vastus jäi eitavaks. Tuli leppida paratamatusega, tuli alluda liig võimsale võõrale võimule. Eestluse ideest ja rahvusluse põhimõttest im-

butatud eestlaste-üliõpilaste ringi ei suutnud eitav vastus aga hävitada. Peeti endiselt koosviibimisi ja oodati soodsamaid aegu.

Saabunud maailmasõda purustas mitmeks aastaks oma organisatsiooni loomise viimsedki lootused. Kuid sõda näis lõppevat ja korp. Frat. Liviensis'e asutamismõtte kandjad olid valvel. Aastaid oli asjatult kulutatud kõrgemate võimude ukselinke ja esitatud palveid — nüüd muutunud olukorras tehti veel kord katset. Kuigi varema aja mõttekandjad olid juba enamus üliõpilaselu selja taha jätanud ja tegelikku ellu siirdunud, oli mõte ise edasi kandunud ja uusi edustajaid leidnud. Koostatigi palvekiri ja sõideti

Korp. Frat. Liviensise vilistlaskogu eestseisus.

J. Brunhof,
abiesimees.

A. Imelik,
esimees.

Ch. Volmer,
kirjatoimetaja.

isiklikult Peterburi loa saamiseks. Tagajärjena saabus 17. dets. 1917. a. Tartu Ülikooli rektorilt luba erialalise korporatsiooni asutamiseks.

Peatsete jõulude saabumise ja liig ärevate aegade tõttu otsustati avamine lükata järgmisele aastale, määrates avamispäevaks 15. jaan. 1918. a. (v. k.).

5. (18) jaan. 1918. a. peetakse vormiline asutamiskoosolek, millest võtavad osa järgmised Tartu Ülikooli rohuteaduse üliõpilased:

1. Rud. Hiir,
2. Peeter Järv,
3. Robert Koger,
4. Joh. Pertens,
5. Hans Sang,
6. Armand Sild,
7. Joh. Teder.

Samal koosolekul valitakse ka esimene juhatus ja tehakse vastavad korraldused avamiseks, milline jäi kindlaks varem määratud tähtpäevale.

28. jaan. 1918. a. (u. k.) peetigi pidulik avamisaktus kutsutud külaliste ning esindajate osavõtul ja tõmmati esimest korda lehvima violett-roheline-valge lipp.

Avamispäeval oli korp.'i asutajate pere 11 liikmeline, neist 1 vilistlane (M. Hakkaja), 7 eel-pool loetletud üliõpilast tegevliikmetena ja samal päeval vastuvõetud 3 noorliiget (A. Lepp, H. Saag, M. Samkov). Asutajaist liikmeist on praegu surnud

2 (M. Hakkaja, P. Järv), eemale jäänud 4 ja ülejäänud praegu vilistlasteks.

Jättes seljataha asutamismured ja pidupäevade rõõmud, asutakse tegelikku äripäeva ellu. Nüüd alles kerkivad esile raskused, mis vajavad ületamist, et oleks võimalik teosteda. Kuid hää tahtega saadi neist üle ja 1918. aasta 4. mail peeti esimene kommersš 22 liikme osavõtul, neist 12 vilistlast, 9 tegevliiget ja 1 lihtliige.

Sellele järgnes võrdlemisi vaikne periood korp.'i siseelus, sest ajaloolised sündmused kuhjusid liigagi kiiresti. Korp.'i asutamismomendil 28. jaan. 1918. asutakse veel vabariikliku Vene pinnal, kuid 24. veebr. 1918 kuulutatakse välja Eesti Vabariik, millele järgneb otsekohe Saksa okupatsiooni aeg ja sama aasta lõpul enamluse vägivald.

Aegade ärevus ja ajalooliste sündmuste kiire kuhjumine nõudsid kiiret otsustamis- ning teovõimet. Tuli otsustada, kas jääda passiivseks päältvaatajaks või kaasa lüüa.

Korp. Fratnitas Liviensis valis viimase tee. Seistes rahvuslikul alusel, otsustatakse asu-

Korp. Frat. Liviensise eestseisus.

L. Koppel,
abiesimees.

V. Jako,
esimees.

G. Puhk,
kirjatoimetaja.

da kindlasti opositsiooni Tartu saksa ülikooliga, solidaarselt alla kirjutada protestile ja kategooriliselt keelata oma liikmeil osavõtt õppetööst. Vabadussõja puhkemisel võetakse sellest innukalt osa, millise aja mälestistena evivad nii mõnedki sõjast osavõtnuist vabadusriiste.

Eesti iseseisvuse ja Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli tõsiasjaks saamisel tõtatakse kohe registreerima oma organisatsiooni. 5. dets. 1919. a. registreeribki E. V. Tartu Ülikooli kuraator korp. Fraternitas Livienensis'e.

5. sept. 1920. a. pärast rahu- tuid aegu algab uus rahulik ja tegevusrikas periood. Konvendi korter võetakse Karlova tän. ja asutakse innukalt tööle. Alatakse tööd siseelus, kuid võetakse jõudumööda osa ka välis- tegevusest.

Siseelus asutakse teostama ülesseatud põhimõtteid. Koostatakse kodukord, korraldatakse vehklemist, arendatakse laulu ja nõutakse oma liikmeilt vend- lust, ausust ja hoolsust igas teos ning olukorras. Enesearendamise soodustamiseks soetatakse raamatukogu ja tehakse igale kaasvõitlejale kohustuslikuks referaadi valmistamine.

Tähtsamaist sündmusist tu- leks mainida veel vapi küsimust, korp.'i põhikirja muutmist, kar- tellepingut ja E. K. L-u astu- mist. Need on küsimused, mis pikemalt päevakorral seisnud ja korp.'i elus palju elevust sünnitanud.

Korp.'i loomisel tuli leppida väikese lihtsa vapiga, milles palju välismõjutusi. See asen- dati 1924. a. tollaegse noorliik- me, praeguse vil. B. Mirov'i poolt esitatud kavandi järele valmistatud vapiga, milles püütud võimalikult vältida rüütlia- aja sugemeid.

Samasse ajajärku kuulub ka kartellepingu sõlmimine E. K. L-ga, mis teostus 4. mail 1925. a.

Aktuaalsemaks küsimuseks aga kujunes korp.'i põhikirja muutmine. Senini võisid korp. Frat. Livienensis'e liikmeiks olla vaid rohuteaduse üliõpilased,

Stud. jur. Taavet Virkhaus.

In memoriam

Sündinud 3. aprillil 1913, Vääg- veres, Tartumaal, õpetaja pojana. Õppinud alul oma isa juures, siis H. Treffneri Gümnaasiumis, mille 1931. aasta kevadel lõpetas *cum laude*. Sama aasta sügisel astunud ülikooli õigusteaduskonda, ühtlasi organiseerudes Üliõpilasselts Lii- vika liikmeks.

kuid korp.'i tegevuse edukama arendamise soodustamiseks muu- deti senine põhikiri ja võimal- dati korp.'i astuda Tartu Üli- kooli eesti rahvusest meesüli- õpilasil kõigist teaduskondadest. Siit algab korp. Frat. Livienensis arengu kiire tõus. Suurenes tegevus nii sise- kui ka välis- elus.

1929. a. kanditeeris korp. Frat. Livienensis Eesti Korporat- sioonide Liitu ja võeti sinna vastu 28. nov. 1930. a.

Korp. Frat. Livienensis'e tege- vust on alati iseloomustanud rahuarmastus, püüe kaasvõitle- jalikule läbisaamisele, loomuli- kule vahekorrad arendamisele ja vastastikkusele arusaamisele.

Alates Tartu Eesti Üliõpilas- organisatsioonide Kesk-esituse loomisega 1919. a., olles selles asutajaks liikmeks, on korp.

Algava aasta esimesed päevad töid kurva sõnumi Taavet Virk- hausi surmast 7. jaanuari vara- hommikul. Enamikku tabas te- ma kiire lahkumine ootamatult ja uskumatuna tundus see teade kõigile — olime ju alles päevade eest koos, kus ikka ja alati Taa- vet Virkhausi sädelev noorus- likkus oli sütitajaks.

Oleme kurvad kui need, kel- ledele ühe äraolek tähendab sul- gemist paljudele aardeile, mil- lised veel laulmatute lauludena helidevallast oleksid palju rõõ- mu ja päikesepaistet külvanud meile kõigile.

Oleme kurvad kõik, sest liig vara on saatus röövinud meilt tõusva juhi, kelle kaotusega on kadunud nii palju loovat vaimu.

Elu aga sammub oma rada — võitlusväljale astuvad uued võitlejad, kes langenuile püsti- tavad parima mälestussamba sellega, et jätkavad kindlalt seda, mis jäi pooleli neile.

Kustumatu mälestus õilsahin- gelisest Taavet Virkhausist aga jääb püsima meie südameisse!

Frat. Livienensis püüdnud alati võimalust mööda osa võtta ja kaasa aidata kõigis üliõpilas- konna üritusis. Samuti võetakse osa riiklis-rahvuslikest ettevõt- teist, mille näitena olgu siin toodud osavõtt kaitseliidust, mis on liikmeile sunduslik kaitse- liidu asutamispäevist alates.

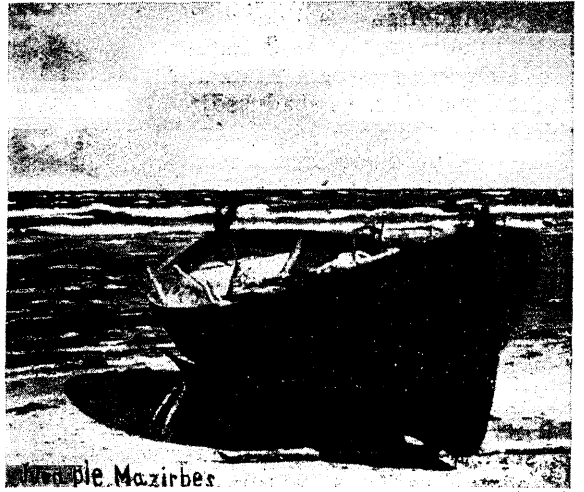
Asutajate poolt loodud idee- line alus on püsinud kindlana ja tõmmanud kaasa, mille tõen- disena võib märkida, et liikmete arv, mis oli 15. jaan. 1918. a. üksteistkümmend, on tõusnud 28. jaanuariks 1933 sajaviieküm- nele, mis näitab, et korp. Fra- ternitas Livienensis'e asutamis- mõte oli pika ja kestva protsessi tulemus, välja kasvanud sisemi- sest vajadusest, tarvidusest asu- tatud meeskoondise järele.

Tartus, 28. jaan. 1933. a.

Vold. Jako.

Liivi ja Lutsi hõimust.

Nagu oleks jõudnud jälle koju peale kauast eemalolu ja ootuspinevust — nii oli tunne, jõudes liivlaste rannikule.

Laiad liivväljad vikerliselt kirjudest teokarpidest üle külvatud, kalakuivatisvened otseti püsti, toonekurepesad mändide ladvus, nii palju karget rannikutuult ja idüllit.

Kutsealaline võitlus ohtlikul merel, alepõletamine ja soodetäitmine, laste sätendavad silmad helkja jõulupuu all — eks see kõik anna tunnistust elutahtest ja püüetest tungida õilsa iseolemise, rahvapärase vaimuvalguse poole.

Kolmekuningapäeval oli Akadeemilise Hõimuklubi korraldusel Piza koolimajas jõulupuu, millest osa võtsid Piza ja Luuz küla liivlased, umbes 200 inimest, neist 32 liivikeelt õppijat koolilast, kelledele Ak. Hõimuklubi poolt kingitusi välja jagati ergutuseks oma emakeele õppimisele. Üldse viidi sel korral kingitusi 148 liivi lapsele.

Sarnase välispoolse õhutuse teel, millel kahtlemata väärtus rahvustunde tõstmiseks, on liivi keel ikka enam ja enam lugupidamist ja harastust leidnud, nii et paljudki nooremad liivlased, kelle kodukeel on läti keel, või kelle üks vanematest lätlane, on koolis hakanud õppima liivi keelt. Praegu käivad liivi lapsed läti õppekeelega kooles. Viimasel ajal on võimaldatud vaid vabatahtliku ainena õppida liivi keelt kord nädalas. Toeks ja kergenduseks sellele on Ak. Emakeele Seltsi väljaandel ilmunud viis liivi keele

lugemikku. Käesolevaks aastaks on lätlaste (eesotsas prof. Smithi, dr. Buttõlsi ja üliõpil. Rudzitisega) poolt Riiga asutatud Liivi toetuseltsi väljaandel ilmunud esimene liivikeelne kalender, milles välja töötatud uus ja kindel liivi keele tähestik ja ortograafia. Lootusi tuleb panna ületuleval aastal valmi vaile liivlasist õpetajaille, kelle oma kodukohta õpetajaks saamisega algaks uus tõusuajajärk liivi keele ja meele omandamiseks. Siis võivad arvatavasti ka jõulukingitused ära jääda ning vastavad rahasummad liisanduda palju suurema tähtsusega ettevõttele, nimelt Liivi rahvamaja kapitalile.

See liivlaste suurim unistus — rahvamaja — on Liivi Haridusseltsil, millel 400 liiget 11 külast, kavatsusel püstitada Mazirbe alevikku, suurimasse liivlaste keskusse. Rahvamaja oleks hariduse ja patriotismi kants, mis saaks mõjuvaks iseolemise kindlustajaks, koondades oma ümber kõiki liivlasi. Rahvamaja ehitamine on kiireloomuline. Kui nüüd ärkamisjärgul viibiv rahvas kaob, siis oleks rahvamaja hilineunud. Telliskivid on juba olemas, umbes 100.000; 50.000 oleks aga veel tarvis. Mitu aastat seistes muutub ehitusmaterjalgi kõlbmatumaks, pealegi võib tulehädadaoht suurt kahju sünnitada, kuna materjal pole raha puudusel tule vastu kindlustatud. Rahvamaja esialgset kava on tublisti muudetud ja kärbitud, nii et praeguse läbiviimiseks oleks vajalik umbes 45.000 kr., millise summa

hankimine oleks küll kolmele suuremale hõimule aukohustiseks. Viimasel Soome-Ugri kultuurkongressil võeti vastu resolutsioon, et 2 aasta pärast peab rahvamaja valmis olema, kuid sest ajast peale pole ehitusküsimuses tehtud ühtegi edusammu!

Meie, eestlased, kes me ruumiliselt liivlasile kõige lähemad, oleme neile seda ka keeleliselt ja psühholoogiliselt. Liivlastel on suur huvi Eesti vastu; paljud neist oskavad eesti keelt. Nad olnud sõja ajal Eestis maapaos ja nüüdki tihti ka lastamisel kokku puutunud saarlastega. Peaks samme astutama võimaluste soetamiseks liivlasi Eestiga siduda, analoogiliselt soomlastele. Viimaste toetusel on senini õppinud liivlased seminaristid, 7 liivlast on olnud Soomes kansanopistois soome keelt õppimas, kuna Eestis on olnud vaid üks liivlane Sangaste mõisas ja teine Tallinna konservatooriumis. Kui võimalduks mõnele ärksamale liivi noorele suveveetminegi Eestis vastavate suvikohtade kaudu. Kui oleks võimalik toetada liivlaste ekskursiooni osavõtmist X üldlaulupeost.

Ka meie ise pole küllalt tuttavad liivlaste ja nende rannaga. Looduslikult ilusal mererannal on häid suvitamisvõimalusi, seal on palju vaikust ja rahu. Juba kuus aastat tagasi suvel pidi korraldatama üliõpilasekursiooni Liiviranda, mida seal pinevusega oodati; ka käesoleva aasta vahetusel oli see kõne all, kuid nurjus. Nüüd eeloleval suvel peale

laulupeo ehk leidub huvitundjaid sellele ekskursioonile, et kord saabuks eestlasi suuremal arvul Liivi ja võimalduks seal hõimupeo korraldamine, mis oleks rahvuslikuks suursündmuseks kogu rannikule.

Esiagne suur lootusteandmine teistelt hõimudelt Liivi rahvusmõtte kindlustamiseks nüüd surnud punktile jäädes, halvaks vaid liivlaste psühholoogilist vastupanujõudu ja usku uuestisündi. 1800 liivlast ja nende suurimat varandust, liivi keelt, ähvardab kadu, ümberahvustamise-lätistamise näol, mille ärahoidmine on täiel määral ärapüüp meist.

Latgallias, põhja-ida Lätis, asub teine hõim, Lutsi ja Koiva maarahvas, endised setud ja võrukad, kes sinna asunud Põhja sõja ajal. Eestiga suhted on vähenenud, poolakad

on ümbruskonnas. Vanad inimesed räägivad veel oma setu-võru muraku segu, lapsed aga vene keelt — eestlased venestuvad Lätis! Eesti koole on raske läbi viia, kuna vanemad oma lapsi eesti kooli ei annaks, leides selle ebapraktilise Läti oludes olevat. Miinimum-programm oleks: lapsed vene koolist üle viia läti õppekeelega koolesse, kus eesti keel sundusliku ainena. Lutsi, kus kõige enam eestlasi, on seal kultuurtöö alal tegutseva P. Voolaise poolt asutatud pühapäevakool, kus viimane möödunud jõulupühadel Ak. Hõimuklubi toetusel korraldas jõulupuu Lutsi lastele. Kuid ühel inimesel, omal jõul, ainult juhuslikude toetustega väljaspoolt, on raske seal pidevalt teotseda, pealegi kui puudub korralik kooskämiskoht. Eesti algkoolid on praegu vaid

Aluksnes ja sealt 25 km Ülem-Latgallias.

Riias asutati 1932. a. Välis-Eesti Ühingu osakond, et toetada Eesti seltse Lätis, samuti võeti eesti seltside kongressil vastu liidu asutamispõhikiri, et tihedamalt kontakti pidada Riia Eesti Haridus-seltsiga.

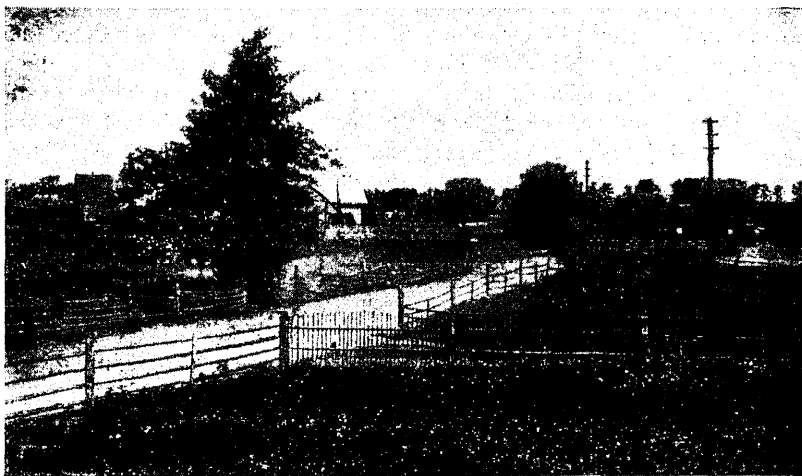
Kuna Läti rahvusliku valitsuse vaated aga sihitud on vähemusrahvaste ja nende koolide elujõu vähendamisele, on see teravalt riivanud eesti seltse ja koole. Kuid ilma välispoolse agara ergutus- ja toetustöeta emamaalt jääb kõik asi soiku. Kahjuks pole meil mingit erifondi ega organisatsiooni lähimate väliseestlaste ja hõimude rahvuskultuuriliseks lähendamiseks ja rahvustunde alalhoiuks.

Rahvuslikel organisatsioonil ja kultuurühinguil avaneks siin lai teotsemisala, nii palju kui see pole vastolus kohaliku poliitilise orientatsiooniga ja riiklusaatega.

Suureks edusammuks oleks, kui Vabariigi aastapäeva üliõpilaskõnelenu ajal mõni kõneleja saadetaks kas Lutsi, Aluksnesse, või piiriäärsete eestlaste juure Nirza, Alalatsi ja Hoppa, kuhu eesti haridusseltsid asutatud.

Hõimud vajavad eeskätt moraalset toetust, mis pole aga läbiviidav materjaalseta. Eelkõike tuleb tõsiselt mõelda viimase hankimisele, eriti aga vastava aluse hõimumeel-suse arendamisele ja reaalsele teotsemisele lisaks kõrgetele sõnadele.

Ad. Okas.

Mazirbe.

Tudeng otsib tuba.

Päris kahju sõbrad, et ei ela enam kiviajajärgul, kus võiks kasutada saaliks laia rohulagendikku, vannitoaks veelompi ja magadistoa aset võiks täita mõni varjuline kaljukoopas. Poleks seda tüütavat mööbleeritud tubade otsimist ja alalist õiendamist oma perenaisega.

Aga et meie elamine ja olemine on surutud nelja kitsa seina vahele, selle eest võlgname tänu ainult meie esivanematele Aadamale ja Eevale, kel olid nii kergemeelsed elukombed,

et neid tuji tõsta paradiisi aiast väljaga, plangu taha.

Minul ei passi neid kuidugi süüdistada, aga väikene vihavimm nende vastu poeb siiski südamesse kui kirjutan 129-dat aadressi oma taskubloki eelviimasele leheküljele.

Nii alustasin terve märkmiku täie aadressidega võitlust oma olemasolu ja peavarju eest.

Esimeses kohas, kuhu taskubloki märkused mu juhtisid, küsiti mu käest kõigepealt, kas ma õhtupalvet

loen ja mitu korda ma kirikus käin. Ning ega ma ei ole ometi niisugune nagu eelmine toaüürnik Jüri Laileht.

Kuna ma eelnimetatud härrat ei tunnud ega temaga ka mingisuguseid kokkupuutumisi pole olnud, siis ei teadnud ma selle kohta midagi lähemalt öelda.

Aga veerand tunni jooksul oli mul teada ta elulugu pisemate üksikasjadeni, ta ebaloomulikum kalduvused (mis seisid selles, et pidas alati üht konjakipudelit kodus), ta võlgade suurus (eriti, et ta perenaisele oli võlgu jäänud 23 senti), ja veel sain ma teada, mitu korda nä-

Töötav naine tänapäeva ajanähtena.

(Praeguse nooruse hingeline kriis, eriti ungari noorsoo suhtes.)

Suur maailmasõda ja temaga käiskäes käivad muutused on inimsoo ühiskonna pinnale tõstnud üsna uue tüübi, intelligentse töötava naise tüübi. (Siin Eestis on see tüüp juba varem nähtavale tulnud peale suurt Vene revolutsiooni.)

Mitte vabaduspüüded, mitte tung emantsipatsiooni järele ei olnud tõukejõududeks, mis piitsutasid naist soojast, kaitstud perekonnaelust ja tema tõelisest elukutsest, olla ema, välja avalikku ellu ja võõrale eluteele. Mitte sugugi. Ainult ajaolud olid süüdi ja nõudsid naiselt tööd, mis asetaksid mehe tööjõu, selte jõu, mis hävines veristes lahingutes. Koolid olid ilma õppejõududega, ametkohad ilma ametnikkudega, haigemajad arstideta — mis nüüd? Elu ei tohtinud seisma jääda ja siis ilmusid naised, kes nagu ennevanast ohverdasid oma juuksed vibukeeltena võitlevaile meestele, nüüd aga loovutasid oma rahuliku mängleva elu,

avaliku elu hädaohtude eest kaitstud olukorra, et vajuvale laevale abi tuua.

Tol ajal olid nad kangelased, tol ajal hõiskas neile kogu maailm, kõneldi ideaalsetest naiskujudest, luuletused, romaanid, artiklid võistlesid kiidulauludes. Kuid nüüd tahetakse seda tüüpi meelsamini ilmast välja tõugata, nüüd tungivad kõik temale kallale, kirjanduses, teaduses, kõige uuemal ajal isegi parlamendi kõnetoolilt, räägitakse ühiskondliku korra, perekonnaelu allakäigust ja naiselikkuse omaduste kadust ning naise mentaliteedi ümberkujunemisest.

Kuid ma hüüan seda kõvasti, et igatüks, kes nii mõtleb, seda ka kuuleks: see ei ole tõsi, ei ole tõsi! Ma tunnen töötava naise psühholoogiat, sest olen nende keskel üles kasvanud ja elanud, ja tean, et mentaalsus on endiseks jäänud, kui ta vast isegi mitte mõne plussi juurde ei ole saanud. Ainult eluolud on teiseks saa-

nud ja selles tuleb süüdistada ainult aega. Ma tean, et enamiku vaikseks unistuseks on kaunis, rahulik perekonnaõnn, töökas elu, ilusate, tervete lastega, nagu see oli naiste unistuseks ka kaunitel rahu-aegadel. Ainult selle vahega et endiste naiste unistus sai tõeks, nüüdsete oma aga jääb sageli unistuseks, igatsuseks kättesaamatu järele. Kas on siis nüüd praegused olud nii head, et iga tütarlaps normaalses abiellumise eas, 18—24-aastaselt võib abielluda? Noortest meestest on ju väga, väga vähestel kindlat ainelist alust perekonna asutamiseks, mis toovad esile raskeid hingelisi konflikte ja kriise — ka selle asjatu tüüpilisema nähtena.

Nüüd küsin ma, kas on see mõni süü, kas oleme meie halvemad, kui meie selle asemel, et oma unistuse küljes rippuda ja endid kaotada, hakkame ainsast võimalusest kinni, tööst, ja teeme enesest võitu saades

dalas teda tütarlapsed külastasid ning kui kauaks nad sinna jäid, jne.

Teises kohas juhtis mind kohe, ilma igasuguse eeluurimiseta, väljaüritavas tuppa. Esimene mulje oli, et seda tuba kasutati tavaliselt kolikambriks, kuhu tõsteti kõik mitte-kõlvulised asjad.

Siin võis saada täpsa ettekujutuse mööblitööstuse arenemiskäigust, pakkkastist kuni biedermeieri-aegse toolini.

Kõiki oli siin. Nikerdatud tooli kõrval seisis harilik aiapink ja isegi üks ümbertehitud rannakorv oli toanurgas.

Ja seinapeal oli esitatud pildides kogu suguvõsa ajalugu. Siin oli mehi univormides ja tsiviilis ja üsna väikesi imikuid mähkmetes.

Aganeid pilte ei tohtinud keegi liigutada, sest need katsid tapetist neid kohti, mida polnud olemas.

Kuid mulle tekkis väikene kahtlus, kas ei taheta siin lihtsalt halvastiminevat mööbliäri möbleefitud toa pähe maha üürida ja sellepärast jätsin ma viisakalt jumalaga ja as-

tusin vastu uutele seiklustele ja ootamatustele.

Otsisin taskublokist „päikesepais-telise ja hästimõbleeritud toa kõiki mugavustega“ ning asusin selle valutamiskatsele.

Esimeseks tingimuseks oli siin, et tütarlapsi alla 70 aastat ei tohi oma toas peale kella 5 vastu võtta. Ja siis pidin ma veel lubama, et ma ööseti valjusti ei nõrksa, põrandariidele ei astu ja kloseti seinale rumalaid salme ei kirjuta.

Kui olin lubanud kõiki neid üksikasju täita, näidati mulle ka tuba.

Siin oli kahest pakkkastist tehtud diivan, köögilauast meisterdatud kirjutuslaud (sel lihtsal viisil, et lauale oli pandud tühi tindipott ja roostetanud sullepea), üks tool, ja põrandavaip, millele ei lubatud astuda.

„Praegu on moeks võimalikult vähe mööblit ja palju õhku,“ seletas heatahtlik maadam, „ainult hädatarvilised asjad, mitte mingisugust üleliigset kribu-krabu. Nii ei ole meie pannud siia sängigi. Teada ju neid

tudengeid, millal nad ikka ööseti kodus on. Ja silmapesu kaussi ei ole siin ka. Esiteks on ta väga ebaesteetiline ja teiseks võib ju silmi pesta ka mõne sõbra juures, kel suurem tuba.“

Jumalaga, mul on kinde karakter ja niipea ma eluraskustele alla ei vannu.

Kuskil hoovipealses majas, kus pidi olema mingisugune erasissekäiguga tuba, juhatas vastutulelik kojamees, kellelt ma teed sinna küsisin, pesukööki. Seal sattusin mingisugusesse keldrisse ja sealt kellegi võõrasse puukuuri, puuhalgude vahele.

Nähtavasti tekitas aga mu isik kellegile kahtlust, sest äkki langes mingisugune raske inimolend mulle selga, kogu aeg ebainimlikult rõõkides: „Appi, vargad! Puuvaras käes appii!“

Nägin oma silma ees virvendamas paarkümmend nägu, kuulsin ähvardavaid hüüdeid, keegi püüdis väänata mu jalga, teine tundis huvi mu teiste kehaliikmete moonutamise

ka enesest töötava, iseseisva, leiba teeniva tüübi. On uus tee, mida mõõda meie käime, raske tee. Paljud meist ei ole küllalt tugevad selleks teekonnaks, traditsioon, kasvatus, külgesündinud omadused kisuavad tagasi endisele, kuid aeg sunnib edasi ja paljud peavad alla jääma enesega võideldes. Need on uue korra ohvreid. Ohvrid, kes enesest otsivad naistüüpi, kes ka mitte maailmakriisis jalgealust ei tarvitseks kaotada, Kuid iga uus, kõik uuestikujunev nõuab ohvrit. Kuid need, kel on jõudu, need lähevad murdmata julguses edasi, ja kui neile mitte tänapäev ei anna õigust, teeb seda homme kindlasti. Tulevik tõestab ikkagi, et need uued töötavad naised mitte üheski suhtes ei ole halvemad, ei ühestki küljest vähema väärtusega, kui need rahulikud, kodus istuvad ja unistavate silmadega muinasjutu printsi ootavad vana hea aja naised.

Kui mitte kohutav maailmakriis ei murdaks kõiki inimesi nii kibedaiks, siis võiksid nad seda juba nüüd näha. (Kuid nüüd nähakse, kui mitte põhimõtteliselt ei kõnelda, ikkagi võistlejat ja tuntakse leivaka-

dedust.) — Siis ei tarvitseks ma mitte alati kuulda, et töötav naine ei ole naiselik ja ta ei kõlba mitte emaks. Võib olla mõned, kuid enamus? Kas ei ole see mitte naiselikkuse resp. ematunnete tõestuseks, et tütarlapsed pühendavad end õpetaja elukutsele, et armastust, mida nemad anda ei saa oma lastele, jagada võõrastele? Kas naisarstid ei peida oma ematundeid mitte selle taga, et nad ravivad haigeid inimesi, kas mitte n. n. sotsiaalse misjoni öed ei ole emad, kui nad kogu haiget inimkonda oma südamele tõmbavad ja temal nagu lapsel pühivad pisarad silmist? Ematunne on sünnitanud isimese naise ja pärandab end edasi ning tema mitmesugustes moondumistes on midagi muutmatut. Sellepärast ütlen mina, et meie oleme muutmatuks jäänud ja olleme isegi plussisid juurde saanud. Mis on need plussid? Et meie oleme iseseisvamaks saanud, loomulikumaks, et meie mitte ainult oma silmadega ei vaata, vaid oma silmadega ka näeme, et töö meis on tõstnud vastutustunnet, et meie nüisama nagu mehed, kas ilma nendeta või kui jumal

tabab, nende kõrval ja käsikäes nendega võime töötada tulevikute — meie ungari naised meie ühise Ungari tulevikule.

Töötav naine võib mehele olla aitajaks ja nõuandjaks. Keset elu seisev naine on vähem rahuldumatu kui nippasjade ja nukkude naine, kes ei tunne elu raskusi. Töötav naine ei eksi nii kergesti nagu teine, keda igavus ja tunne, et mehe töö teda tagaplaanile asetab, juhib sageli järelmõtlematustele. Ja sellepärast võivad töötavad naised väga sageli oma lapsigi paremini kasvatada kui need, kel muud ülesannet ei olegi kui ema olla.

Meie praegune noorte naiste generatsioon teab, et meie rahva tulevik töö kaudu saab väärtuslikke ehituskive juurde, ja püüab nimelt sellepärast kõigele vaenule vaatamata, teed jätkata, mis viib ikkagi sihile kõigile eksimistele vaatamata, tahtejõulisele, kõlblisele, puhtale, usulisele ja isamaalisele naisele pärisinimese naistüübile, kes oleks — ma loodan seda — vaba Ungari vabade laste ema.

Magda Kövesi.

vastu ja siis äkki... kaotasin ma igasuguse arusaamise kõigist.

Ärkasin üles mingisugusel kõval asemel. Üks kortsunud ja krobeline vanainimesenatukene valas mulle ühe kopsiku täie vett teise järel kaela.

Selgus, et olengi selles erasissekäiguga toas, mida nii väga igatsesin. Nagu vanaemake hiljem seletas.

Olin olnud juba üsna oma eesmärgi lähedal, kui langesin selle õnnetu eksituse ohvriks (kuna siin mitmel ööl järgimööda oli puid ära tassitud, siis oli mindki peetud puuvargaks). Mul oleks vaja olnud ainult veel läbistada üks ruum (kus pesurull seisis), siis pöörata paremat kätt, ühest kuurist veel läbi minna ja siis jälle otse edasi kuni kapsatünnideni. Nende kõrval oligi selle „erasissekäiguga toa“ üks.

Aga jumal tänatud, lähemate kuude jooksul pole mul vaja tuba otsida, arst proovis mu luud-liikmed läbi ja arvas, et ma pean vähemalt kolmeks kuuks jääma haigemajja.

Have.

Maise matka poolel teel.

Vilmar Adamsi kolmas kogu luulet. Eesti Kirjanikkude Liidu kirjastus, Tartus, 1932. 80 lk.

Riimitud sõnariidade laias veejoas leidub nii vähe tõesti häid värse, eriti aga meie kirjanduses. Sellepärast on armsaks üllatuseks pikemat aega vaikinud poeedi — Vilmar Adamsi jõuluks ilmunud kolmas luulekogu „Maise matka poolel teel“. See on siiras läbielatud, läbituntud raamat. Elav inimene annab aru siin esimese elupoole tulemustest, mis on iseloomulikud meie „petet generatsiooni“ (37) * paremikule. Tervet kogu ilmestab tugev eetos ja haruldaselt kõrge vaimsus. Vaimne üllus, inimlikkus, eetiline kõrgus keset me karjääriidealismi, keset deviisi: „õgi inimest“ (52) — kas pole see lohutav noile lugejaile, kes meie omakultuuri tõusu ootavad kõrgepingelisest inimsusest?

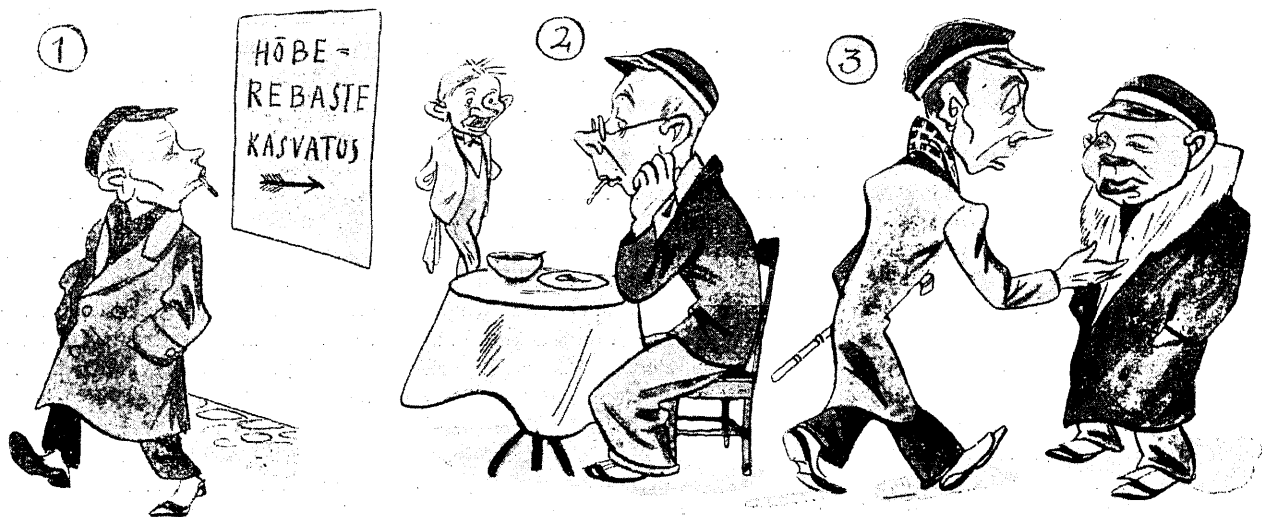
Raamatu avab prohvetlik ning aateset inimesele valus laul. See on hüvastijätt oma noorusega, tagasivaade maise matka poolelt teelt,

* Klambrites number siin ja edasi osutab arvestatava raamatu leheküljele.

pihtimus idealisti heitlustest meie nii lohutu reaalsusega ja — viimase võidust. Juba siin ja kogu raamatus, joonistub autori selgeilmne ja veidi karge profiil, vaimutraagika keset me tõusikliikku seltskonna cocktaili „Euroopa pärdikust ja Aasiast“ (52).

Reaalsus, tõsielu ongi selle kogu teemiks. Iga, ka õhulisima laulu, taustaks on siin reaalsus; mitte küll reporteri tooresaineline välis-reaalsus, vaid see, mis säilib ajus väliselu mõtestamise tulemuseana. Poet pörkab reaalsuse vastu, mis eeldab inimese hinge katteks pühvlinahka („siin ei tohi olla liig õrn“, 17), eduka elu tingimusena — teesklust („teil usundiks on teeskulus“, 49), pääliskaudsust („mis teie terve elu riim“ 6), ja mis elu ainsama ja kõrgeima sihina tunnistab vaid raha („maa pääl instantsiks viimseks Raha“ 5). See luule on täiesti illusioonivaba („elu paljas vaid säilib veel“, 14), viigileheta, asju põhjani läbinägev, ei põrmugi mitte „lustakas“. Aga kuigi maa-

Akadeemia.

1) Vaatevinkel. „Noh, kui see rebaste kasvatus on siin häädes kätes, siis võivad neist varsti tublid bursid saada!“
 2) Loogika. Nüüdsel ajal ei või enam kellelegi raha usaldada. Isegi endale mitte. Parem pummeldan raha maha, kui usaldan enda kätte mõne summa hoiule. 3) Tänapäeva ime. „Laena mulle kohe üks kroon!“ „Täna, sind, söber, täna!“ „Mille eest?“ „Sa oled ainuke, kes usub veel, et mul kroon on taskus!“

ilmapilt selle läbitungiva pilgu all võtab kohati infernolikkude ilmet (nagu apokalüptilises visioonis viimne päev: „Kord mürgitame kogu ilma, (Siis kõik, mis liikus, tardu jääb“, 53); siiski autor ei lange virisemisse, vaid seisab püsti päi keset ümbritsevat lagunemist.

Juba „Postimehe“ arvustaja H. Paukson märkis ära selle Adamsi maailmakohtlemise põhjoone, kirjutades: „Selguse läbistatud on ka kahtluse teekonnad, kriitilised suhtlemised praeguses üldisellu; vaim ja tahe jäävad murdumatuks, alati hüpevalmiks nii suurlinna kihlas kui ka vaguni ja buduaari õhustikus, nii armastuses kui üksildas mõtiskeldes“ ja leides Adamsi kogus saabuvat „uue elu“ ilmutust (Postimees, 22. det. 32). Eriti Adamsi üksilduse — inimesteta inimese — filosoofiline lüürika on selge, sääljuures karge, puhastatud kõigest liig-lihalisest, ja märgib lõplikku ustavust enesele: „Teil väiklus jumalaks, teil usundiks on teesklus. Mult ausus viimne nõuab otsust — Ei!“ (49). See on heroiline affekt (Giordano Bruno), mis sunnib mitte aktsepteerima ümbruse tallisoojust, vaid „lahtiinimestuma“ (5) kõigest liig-väiksest, „mis rühub, roomab ja on soe“ (Suudlus lumme, lk. 54). See ei ole too hüplev ja rinnatoonis deklameeriv „elujatus“, mis sotsiaalse tellimuse leivalõhna kutsel kipub meil praegu moodi minema tõsise aja märkide kiuste, vaid elu talumine ja ehitamine hinge ülendamise ja avardamise läbi.

Adamsi eraku-ühiskonnaluulet, tema otsingulisi, kogu raamatus laiali pillatud „katseid elada“ iseloomustab üks püüd: inimesi põhjani tunda ja neid siiski armastada.

Sama küpsus, illusioonide puudumine, aga jonnakas oma joone seiramine iseloomustab ka uue kogu armastuseluulet, kuigi siin veel mõnevõrra järele heliseb varajasema Adamsi ülitundelik unistuslikkus ja lembeline müstisism. Kolme lembe luule tsükli („Madonna Teisiti“, „Berliini suveraamatust“, „Ülekanne kevadesse“) toovad eelnevate tsükli te jäbinägevate ja tõsiste joonte kõrval teemasi hõrkjaid, vallatlevaid ja purjapanevaid. Neis lembe luules loorub naine luule ja unistuse linikusse. Tõsielulist naist nähakse mõne ta tõelise joone väljatõstmises, enamasti ta imetlustäratavas, askuslikus ja madonnalises veetluses. Läbi maiste dimensioonide otsitakse ja tabatakse „taevalikku“. Selleski naise kohtlemises on palju dantelist või pigem vanameistri Tiziani maiset ja taevase lembe ühtesulatamist. Loetagu vaid üleni unistusloorit ja siiski nii elulähedast laulu nüüdisaegsest „Beatrice“st (66) või ka järgnevat „Tempelhofis“st. Neis on tütarlapselikku noorusvärskust, „dolce stil nuovo“ müstilisust ja moodsat mehevõrdsust, partnerlikkust. Tsükli „Madonna Teisiti“ nõudlikumaid ja sügavamaid palasid on „Daam peilitumas“ (27) — elujanune, kuid seotud naine peegli ees mõtisklemas), „Mondäanne“ (külm ja kalkuleeriv iludus, edvistav ja ahatlev tunde-elutus, mis kaob enese-

jumaldusse) ja eelkõige autori seisukohta iseloomustav „Madonna Teisiti“ (34) oma suurepärase antiteesidega. Ka värsi elegantse kergusiga häämmastav tsükli „Berliini suveraamatust“ kujutab rea naisportreesid, ja H. Paukson märgib siin õieti „uue naiselikkuse leidu“ — nii omapäraselt on need nähtud. „Neidis Täna“ (63) on enesega selge, mitte heitlev ega probleemitsev, vaid kaaine, keskne, maiselt suunatud asjalik naine. Suurlinnaline, alati viimase moe järele heitlev ega probleemitsev, vaid kaaine, keskne, maiselt suunatud asjalik naine. Suurlinnaline, alati viimase moe järele heitlev ega probleemitsev, vaid kaaine, keskne, maiselt suunatud asjalik naine. Suurlinnaline, alati viimase moe järele heitlev ega probleemitsev, vaid kaaine, keskne, maiselt suunatud asjalik naine. Suurlinnaline, alati viimase moe järele heitlev ega probleemitsev, vaid kaaine, keskne, maiselt suunatud asjalik naine. Suurlinnaline, alati viimase moe järele heitlev ega probleemitsev, vaid kaaine, keskne, maiselt suunatud asjalik naine.

Väärika lõpu tervele kogule moodustavad „Eesti hing“ ja „Palve kordovaal“. Siin esineb tabamatu pehmus ja õrn mõtlemajääk, mis omameie rahvaluulele. Sest eurooplane omalt luulesult ja ütlemisviisilt, meile kontvõõraks kuulutatud ta vastaste poolt, on Adams siiski väga eestilise uhkelt nukruselt ja jonnakalt oma joone ajamiselt.

Kuid milles Adamsil on üpris vähe võistlejaid, see on ta värsi vorm. Selle virtuositeet seisab sõnastuse selguses, lihtsuses ja nappuses. Tal on täitsa omapärane kõigest teistest erinev ütlemisviis, millepärast V. Adamsi laule eksimatult tunned ära juba paarist

Akadeemia.

4) Kõik võlglast. Kui lobiseja sõber on jutu laiali lasknud, et tudeng Pummelpritsul on kodunt raha tulnud. 5) Nõuded. „Ah teie olete jurist! Ei kõlba, ma tahas oma tsigade ja veiste hoidjaks ikka mõnda õiget kasvatusteadlast — Pestalozzi koolist, teate!“

reast. Adamsi värsistamisviisis on ilmenenud algusest peale värsifikatsiooni ja musikaalsuse saladuste tundmist, samuti kui ta ilmavaates on tugevat isikupärast filosoofilist joont, kuid uues kogus ta eelistab kõnelda omist „nägemusist“ lihtsate ja paiguti kohutavate alati aga oma värs-kusega veenvate sõnadega. Ta värs on täiskõlaline, veatu, üleüllastet si-suga. Tühje täitekohti — meie poee-tide nuhtlust — temal peaaegu ei leidu.

Ta värsse seovad suggestiivse jõu-ga oma ootamatuses rõõmustavad riimid. Adamsi esikoguh puhul üldiselt mõnitusega vastu võetud, nüüd juba üldlevinenud n. n. irdriim on siin n. ö. esimesest kätest: kohe on näha, et autor ei ole sõrkinud riimimoe järele, vaid on ise võtnud osa uue traditsiooni loomisest.

Võrreldes eelmiste kogudega on Adamsi värs saanud tugevamaks ja sõnade valik — karskelt napiks. Eelmises kogus veel lajutavad vaba-värsid on kadunud, nagu elavas haritlaskeele puuduvad kunstlikud sõnadki, ilma et sisu oleks selle pärast teht „odavamaks“.

„Maise matka pooltel teel“ tähis-tab eesti värsiarendus kvaliteedi tõu-su ja on kindlasti meie luulevallas üks tähelepandavamaid ja saavutus-likumaid teoseid.

L. Künnapas.

Üliõpilaskonna tööbüroo tegevus ankeedi tähe all.

Praegusel momendil võib nime-tada tööbüroos suurema tööna üli-õpilaskonnas korraldatava ankeedi läbiviimist. Teatavasti on ankeet kohustuslik kõigile immatrikuleeri-tud üliõpilastele. Ankeetlehtede laialisaatmine ja tagasitoomine sü-nib veebruarikuu esimesel poolel. Ankeetlehtede laialisaatmise juures töötab praegu 4 ksv-t. Erilist ras-kust valmistab ankeetlehtede laiali-saatmise juures aadresside puudu-mine. Kuna tähtpäevaks on 7. veebruar, siis paljud enne seda täht-päeva aadresse sisse ei anna ja see asjaolu viivitab ankeetlehtede laia-lisaatmist. Ankeetlehtede süstemaatiline läbitöötamine võib aga alata alles pärast kõigi ankeetlehtede ta-gasisaatmist, siis oleks soovitatav, et iga ksv. annaks oma aadressi üli-kooli sisse ja täidaks ankeetlehe kohe kättesaamise järele. See kii-rendaks läbitöötamise algust ja um-bes 15 ksv. leiaks tööd.

Ankeetlehed toimetab tööbüroo omal kulul kätte. Organiseeritud üliõpilastele saadetakse ankeetlehed organitsiooni, kust siis iga ksv. lehe kätte saab. Teistele viiakse käsitsi koju. Täidetud ankeetlehed tuleb tuua, kas isiklikult ehk saa-

tes, üliõpilasmaija ja asetada vasta-vasse ankeetlehtede kasti.

Tartus eemalviibivatele ksv. saa-detakse ankeetleht postiga koju kätte. Täidetud ankeetleht tuleb nendel asetada juurelisatud ümb-riku ja lahtine ümbrik (ilma mar-gita), lasta postkasti.

Ankeetlehed jäävad täiesti sala-jaseks. Ankeetlehel olevate numb-rite ja väljasaate nimestiku kaudu on leht kontrollitav. Kontrolli teos-tab ankeedi tööjuhataja. Et ankeet-lehe täitja jääb salajaseks, siis on loota, et andmed osutuvad täpse-teks. Puuduliku täitmise korral ja lehtede mittetäitjate suhtes võtab Ülikooli Valitsus seisukoha. An-keedi teostamise juures võetakse ametisse ainult üliõpilaskonna töö-büroos registreeritud kaasvõitlejaid. Tööle võtmise sünnib ankeedi töö-juhataja poolt tööbüroo ettepanekul ja Üliõpilaskonna juhatusel kinnitu-sel. Tööbüroos on registreeritud praegu üle 150-ne töödvajava ksv. Esijoones saab muidugi vastu tulla vanemakursuse üliõpilastele.

Tööbüroo poolt muretsetud teis-test töövõimalustest võiks nimetada kõige rohkem tunniandmise ja masi-nalkirjutamise töid.

V. Jako.

Poola ülikoolist.

Rahvustevahelised rahulolematused ja eelarvamused on lähema kontakti ja vastastikkuse tundmise puudumise otseid tagajärgi. Ei saa juttugi olla rahvaste koostööst, kui ei tunta üksteise puudusi ja iseloomu. Et rahvusvaheline koostöö aset võiks leida, on rahvaste lähendamise olulise tähtsusega. Need üldised veendid leiavad elavama värvingu konkreetset juhul Poola-Eesti lähendamistöö. Niihästi Eesti kui Poola poliitilis-geograafiline situatsioon teevad sellele lähendamisele esmajärgulise tähtsuse ja määravad, millises sihis kummagi riigi poliitikat peaks suunatama. Ainsaks kaitseabinõuks läänelise imperialismi ja idapoolse ekspansioonipoliitika vastu jääb luua defensiivblokk, mille tugevus oleks rajatav Balti riikide ja Poola lähedale koostööle. Üliõpilasnorsugu on eelkõige kohane ja kõlvuline levitama vastastikkuse tundmaõppimise ja lähendamise ideid rahvaste vahel. Ta on vaba juurdunud eelarvamusist ja antipaatiast, mis vanemat generatsiooni sagedasti iseloomustab. Ta võib sellepärast objektiivselt seista probleemide ees. Parimaks vahendiks rahvustevahelisel lähendamisel on akadeemilise nooruse suundumi-

sed naabermaade ülikoolide juurde õppima. Seda on näidanud need kolmkümmend eestlast, kes õpivad Poola ülikoolides. Kuna arvatavasti mitte kõik eesti kaasõitlejad ei tunne Poola ülikooli, siis tahan neid kirjeldada siinkohal, usus, et järgnevad read kaasa aitavad elavamale üliõpilaste vahetusele.

Poolas on kuus ülikooli (Varšavis, Krakovis Lvovis, Lublinis, Poznanis, Vilnos). Tehnilist haridust annavad kaks poliitehnikumi, Varšavis ja Lvovis, ja Krakovis olev mäeakadeemia. Peale selle on Poolas veel spetsiaalseid ülikooli põllumajanduse, kunsti, natsionaal-ökonoomia, poliitika, ajakirjanduse, loomaarstiteaduse, hambaravi ja sõjaasjanduse aladel. Liituvad siia veel rahvaülikoolid.

Mis puutub akadeemilist noorsugu, siis üks osa neist organiseerub korporatsioonesse, millistest on kõige vanem „Polonia“. Viimane asutati sada aastat tagasi Tartus. Organisatsioonide alus on apoliitiline ja nad taotleavad väärtuslike ja teovõimsate kodanike kasvatamist. Ka mõnel poliitilisel rühmal on oma organisatsioonid ülikooli juures. Neist silmapaistvaid on „Obóz Wielkiej Pols-

ki“, s. o. suurpoliitiline laager, millel on tugevalt rahvuslik programm. Valitsuseblokki kuuluv noorsugu on organiseerunud „Mysl Mocarstwowa“ (suurvõimuidee) ühinguise, millised on tugevalt parempoolsed ja sündikalistliku programmiga. „Legion Mlodym“ teotseb Poola sõjaleegionite programmi alusel. Pahempoolseid on „L. P. M. D.“, s. o. Poola demokraatliku noorsoo programm Suur osa akadeemilist noorust hoidub kõrvale poliitilisest rühmitusist ja koondub teaduslike või seltskondlike organisatsioonide ümber. Rahvusvahelise lähendamistöö alal teotseb akadeemiline ühing „Liga“. Tahaksin siinkohal nimetada eraldi ühte faktori, mis tunduvalt kaasa aitab rahvaste lähendamise tööle, see on sport. Poola akadeemiline sportlasnoorus on koonduvad „Akademicki Związek Sportowy“ (A. Z. S.), akadeemilisse spordiühingusse, milline on esindatud kõikide Poola ülikoolide juures ja kuhu kuulub 12.000 üliõpilast. Käesoleva kirjutise raamidesse ei mahu üliõpilaselu lähem kirjeldus. Esitatud ülevaade tahab olla väikeseks lisandiks neile sammudele, mis juba seni on astunud Poola-Eesti tutvustamistöö alal.

Jan Korab Laski.

Akadeemilisi teateid.

Muudatusi Tartu Ülikooli õppekohtade arvus ja nimetuses.

1933. I p. a. algusega on Tartu Ülikooli õppekohtade arvus ja nimetustes maksvusele pääsenud mõnesuguseid muudatusi, mis juba 1930. a. sügissemestrist alates on päeva- korral olnud.

Vabariigi valitsuse otsuse põhjal 18. okt. 1932 on ÕIGUSTEADUSKONNAS omaaegsele ülikooli seisukohale vastavalt tegeliku poliitilise ökonomia professori jaotatud kaheks: majanduspoliitika ja käitiseõpetuse professoriks. Kuna tegeliku pol. ökon. professori täitja N. Köstner 1933-ks aastaks on ajutiselt vabastatud ametikohust tähtsusest tema valiku puhul Rahvasteliidu nõuandjaks Bulgaaria riigipanga juures, siis tuleb mõlema uue õppekohta

aineid õpetada ajutises korras — õppeülesandetäitjate kaasabil, kusjuures majanduspoliitika alal loevad mag. K. Kongo ja majandustege- lane A. Schipai, kuna käitiseõpetuse alal õpetust annavad eradotsent E. Fählmann ja dots. K. Müller.

Teised muutused õigusteaduskonna õppekohtade suhtes piirduvad ümbernimetustega, kusjuures teoreetilise poliitilise ökonomia ja statistika õppetool on ümber nimetatud majandusteooria õppetooliks ja kaks liikuvat dotsentuuri on fikseeritud, üks tsiviilõiguse dotsentuuri (millele kinnitati dr. E. Ein) ja teine majandus-geograafia dotsentuuri, mis on vakantne.

Muutused ARSTITEADUSKONNAS seisavad täitmata õppekohtade ühendamises teistega, mis täidetud. Nii on patoloogia ja ortopeedilise võimlemise dotsentuur (dots. B. Jürgens) ühendatud operatiivse ja üldkirurgia dotsentuuriga, milline täitmata oli 1. juulist 1931 arvates (peale dots. J. Blumberg'i lahkumist ametist). Kolmest eriainetest õpetaja kohast kehalise kasvatusalal kustutati üks (täitmata), ühendades teda teistega (A. Kalamees, E. Rosenblatt). Kehalise kasvatusalal dotsentuur, mis seni täitmata, ühendati hügieeni professuuriga (prof. A. Rammul).

FILOSOOFIATEADUSKONNAS on kustutatud vana ajaloo dotsentuur (täitmata), jagades tema ko-

hustused kahe klassilise filoloogia õppekoha vahel. Senine filosoofia dotsentuur on muudetud filosoofia ja pedagoogika dotsentuuriks (vakantne). Lektorikohade arvus käesoleval poolaastal muutusi ei ole. Küll aga ühendatakse 1. juulist 1933 alates kaks vanade keelte lektori kohta ja kaks eesti keele lektori kohta, kumbki paar omavahel, nii et järgmisest poolaastast vähe- neb lektorite arv kahe isiku võrra.

LOOMAARSTITEADUSKONNAS kaob käesolevast poolaastast prosektori koht patoloogilise anatoomia alal, kusjuures tema kohustused vastavale assistendile langetavad.

VABADUSPÄEVA KÕNELENNU korraldamiseks on senini astunud juba mitmeidki samme. Nõnda on Vabariigi Valitsuselt nõusolek saadud prii sõidu saamiseks raudteel. Samuti pööratakse aktuse korraldamise üleskutsetega üle kogu maa vastavate organisatsioonide poole ja informeeritakse ajakirjandust.

Kõnelejade instrueerimiseks koostatakse kõnekavandid ja teesid kõnele- lenu toimkonna — R. Tasso (juha- taja), V. Soo (sekretär), J. Ots — poolt, kuhu nõuandjatena kuuluvad professorid P. Treiberg ja J. Ulu- ots ja dr. E. Ein.

Kõnelejaile korraldatakse enne Vabaduspäeva mitmed instrueeri- mis-koosolekud, kus pakutakse üldi- si näpunäiteid ja referaate eritee- madele. Ka varustatakse kõnelejad vastava materjaliga.

Nõudmine kõnelejade järele on õige elav, sest juba nüüd, enne üles- kutsete laiaili saatmist, on saanud kõnelelenu toimkonnale üle 20 soo- viavaldise kõnelejade saamiseks.

Jääks ainult soovida, et kaas- võitlejaskond samuti väarikat abi pakuks Vabariigi 15. aastapäeva kaunistamiseks.

Ka sel aastal vajatakse nii kõne- lejaid, jutlustajaid, kui ka laulu ja muusika ettekannete korraldajaid.

Kõnelelenu toimkonna kõnetunnid on iga päev kl. 15—16 üliõpilas- majas teisel korral (üliõpilask. juh- tuba) telef. 3—91.

E. V. 15. AASTAPÄEVA TAL- LINNAS

pühitsetakse pidulikumalt tavalisest. Sel puhul korraldatud seltskondlik- kude organisatsioonide ja kaitsevää- paraadist võtavad osa ka Tallinna Tehnikumi üliõpilasorganisatsioonid lippudega.

TARK peab vabariigi 15. aastapä- val piduliku koosoleku.

POOLA ÜLIÕPILASKOND,

milline juba pikemat aega seisnud reorganiseerimise staadiumis, on nüüd selle tööga lõpule jõudnud. Meie mõistele vastavast üliõpilaskon- na vormi seal enam ei ole, selle ase-

mel tegutsevad sihtliidud. Välisesin- duse ülesanded on pandud üliõpilas- omaabi liidu peale, kuna see haarab kõige suurema arvu Poola üliõpi- lasi (37.000). Selle uue välistoim- konna asupaik on endiselt Varssav- is, Akademicka 5.

POOLA KÜLALISED X ÜLD- LAULUPEOLE.

X laulupeoks on oodata Poolast suuremat üliõpilaste ekskursiooni, milline saabub Eestisse veetede kaudu. Poolast on pööratud „Tal- linna Eesti-Poola akadeemilise koondise“ poole järelepärimisega ekskursiooni võimaluste ja tingi- muste kohta. Koondis on neil päe- vil vastava informatsiooni Varssavi saatnud.

KÜLLAKUTSE INGLISMAALT.

Inglise üliõpilaskond on saat- nud küllakutse Eesti, Läti ja Leedu üliõpilaskondadele saata 2 esinda- jat nende külalisteks alates 20. veebr. s. a. Palutakse ühte mees- ja ühte naiskvs., kes oleksid amet- likeks üliõpilaskonna esindajateks. Esimesed 10 päeva ollakse Cam- bridge's, edasi nädaline ringreis Inglismaa ülikoolides ja lõpuks Londoni külastus kuni 16/3. Ülespi- damine on küllakutsujate poolt, rei- sukulud tulevad osavõtjail kanda isiklikult. Üliõpilaskonna juhatus valis esindajaks abiesimehe Ilmar Lille ja asjaajaja Elfriede Lepiku. Ootamatu takistustel loobus aga abi- esimees sõidust ja arvatavasti sõi- dab ainult üks esindaja. Sarnane küllakutse oli ka 1928. aastal.

C. I. E. REORGANISEERIMI- SEST.

Rahvusvahelise Üliõpilasliidu (CIE) administratiivnõukogu esi- mene istung peeti Helveetsias, St. Moritz'is 4.—9. jaan. s. a. Teata- vasti asuti Riia kongressil möödu- nud suvel CIE organisatsiooni re- formeerima, et vältida tülitekita- vaid ametivalimisi. Otsustand- vaks organiks on nüüd administra- tiivnõukogu, kes koguneb kord aas- tas jõuluvaheajal oma istungiks ja valib CIE presidendi ja abipresi- dendi (senise 12 ametikandja ase- mel). Iga-aastased, laiemad üliõpi-

lashulki haaravad kongressid jäävad endiselt püsima, kuid mitte enam valivate organitena, vaid tehniliste tööde tegijatena oma komisjonide kaudu. Kitsamakooseisuline „Bu- reau Executif“, mis koguneb kevad- pühadel ja suvel, kongressi ajal, koosneb nüüd vaid CIE presidi- umist ja iga töökomisjoni esi- mehest.

Töökomisjonid reorganiseeriti täielikult, nii et tehnilised ülesan- ded jäävad nende maade üliõpilas- kondadele, kus asuvad komisjonid, nõukogu aga valib iga komisjonile juhtiva kogu enda liikmete seast. Need n. n. kontrollkomisjonid on järgmised: I — järgmist kongressi korraldav, II — vaimline koostöö, III — üliõpilasreisud, IV — finants, V — statistika ja sotsiaalelu infor- matsioon, VI — sport. Liikmeid igauhel 2—4, väljaarvatud vaimlise koostöö komisjon (II), mis koosneb ühest presidendist ja 8-st iga CIE eriinstituudi esindajast. Viimase komisjoni asupaik jäi määramata ja on tehtud ettepanek seda tuua Tar- tusse.

Eesti Üliõpilaskond ei olnud esin- datud nõukogu koosolekul, küll aga Läti. Otse üllatava tunnustusena Eestile osutus nõukogu otsus, mis tehtud ühel häälel ja milles palu- takse II komisjoni esimeheks E. Ül-konna välistoimkonna juhataja ksv. H. Paalman. Lätist valiti üks reisudetoimkonna liige, Soomest üks sporditoimkonda.

„Üliõpilaslehe“ järgmises numb- ris käsitame pikemalt CIE päeva- küsimusi.

ITAALIA EKSKURSIONI

kohta, milleks saadud kutse CIE Riia kongressil möödunud suvel, ei ole veel saanud täiendavaid and- meid Itaaliast. Küll aga on teada, et seal ettevalmistusi tehakse. Vä- listoimkonda pööratakse sageli kü- simustega selles asjus, eriti, kas vi- listlased ja ülikoolist lahkunud saa- vad kaasa sõita. Küsimus on täiesti selgusetu, kuna see on olnud üksik- asjalisemast küllakutsest. Arvata- vasti veebruari jooksul saab lähe- maid andmeid ja need avaldatakse ringkirjaliselt.

Akadeemiline Kooperatiiv

TARTU, ÜLIKOOLI T. 15. TEL. 63

Raamatu-, kirjutustarvete- ja mälestusesemete-kauplus

Kirjastus ja pealaod eeskätt õppe- ja teadusliku kirjanduse alal / Ajalehtede ja ajakirjade tellimine ning kuulutuste vastuvõtmine / Õpperaamatute laenu- kogu / Korteribüroo / Trükitööd, paljundused ja ümberkirjutused masinal Erinõuete ja tellimiste täitmine / Film „Alma Mater Tartuensis“

Ülikooli lõpetasid.

USUTEADUSKONNAS: Aleksander Jürgenson, Karl Raudsepp.

ÕIGUSTEADUSK.: Johannes Adamson, Julius Kõivomägi, Erich Lember, Moisei Margolin, Ferdinand Mänd, Otto Pärn.

MAJANDUST. OSAK.: Hilda Hännmann-Janni, Vladimir Jukum, Kristjan Pedda, Minna Virgo-Pentmann.

ARSTITEADUSKONNAS: Nikolai Fuks, Voldemar Üprus (cum laude).

FARMAATSIA OSAK.: Aino Schulmann-Bloom.

FILOSOOFIATEADUSK.: Alfred Kurlents, Valeria Kõrtsmik, Linda Künnapas, Kristjan Meikup, Veera Mihkla (Teder), Aino Onni (Ingermann), Rudolf Stokkeby, Annemarie Vittram.

MATEM.-LOODUSTEADUSK.: Elsa Kõstner, Leonhard Kärrike (Käärrik), Robert Rägastik (cum laude).

LOOMAARSTITEADUSK.: August Lindpere, August Mõttus, Albert Simm.

PÖLLUMAJANDUST.: Villem Tomingas.

METSATEAD. OSAK.: Edgar Groos, Robert Halliksberg.

UUSI MAGISTREID.

Johannes Hiie mets tunnistati mag. theol. kraadi vääriliseks (magistritöö: „Torma kihelkonna ajalugu“), Sinaida Jefimov tunn. mag. bot. kraadi väär. (magistritöö: „Mõningate elektrolüütide toimest oataimede juurte kasvule“).

Boris Mirov tunn. mag. pharm. kraadi vääriliseks (töö: „Tsüaanvesiniku kvantitatiivsest määramisest mõrumandlivees“).

KINNITATI.

H. Arro — anorg. keemia noor. assist.; mag. R. Indreko — üle-määraliseks abiõppejõuks arkeoloogia kab. juurde — üheks aast.; K. Inno — diplomeeritud edasiõppijaks pol. ökonomia alal; K. Kihlevelt — ülikooli rmtkogu kantselei ametn.; E. Kruusenberga — füüs.-keem. noor. assist. k. t-ks;

M. Kuura — loomaarstiteadusk. veistehaig. ja sünnitusabi kliin. noor. assist. k. t-ks; E. Pastak — taimemorfol. ja süst. labor. noor. assist. k. t-ks, üheks a.; dr. L. Tiganik — füüs. keemia van. assist. k. t-ks; V. Valk — kinnit. edasi üheks aast. stipendiaadiks raamatupidamise alal; mag. A. Vilpert — mullateaduse ja agrikultuurkeemia lab. abiassist., edasi pooleks aastaks.

VABASTATI.

Taimemorfol. ja süst. labor. noor. assist. S. Krastin; loomaarstiteadusk. veistehaig. ja sünnitusabi kliiniku noor. assist. V. Lõokene; õppe- ja katsemetskonna noor. assist. E. Puksmann; ülik. rmtkogu kantselei ametn. J. Vedler; lastekliiniku noor. assist. L. Vutt.

DR. THEOL. E. TENNMANN kinnitati edasi võrdleva usuteaduse professori k. t-ks — pooleks aastaks.

KUNSTIAJALOO KABINETI JUHATAJAKS,

kelle kohuseid ajutiselt täitis prof. P. Haliste, kinnitati kunstiajaloo prof. St. Karling.

UUSI RAAMATUID ÜLIKOOILE.

Ülikoolile on saabunud saadetis ingliskeelseid raamatuid, mis hr. saadiku dr. O. Kalda kaudu Inglismaalt ülikoolile annetatud.

Itaalia saatkonna teatel soovib Itaalia valitsus annetada Tartu Ülikooli raamatukogule valiku tähtsamaid klassilisi töid itaalia kirjan- dusest (itaalia keeli).

ÜLIÖPILASED LENNUASJANDUST HARRASTAMAS.

Tallinna Tehnikumi üliõpilaskon- nas valitseb juba kauemat aega huvi lennuasjanduse vastu. Üliõpilaskon- na juhatare algatusel asutati läinud semestril „Tallinna Tehnikumi pu- rilennu harrastajate grupp“. Lennu- asjandusega teoreetiliselt tutvune- mise kõrval on grupil ülesandeks purilennuki ehitamine ja purilen- dude sooritamine. Lennuki ehitami- seks tarviliku materjali muretses Tall. õhuasjanduse ühing vastuta- suna selle eest, et üliõpilased nime- tatud ühingu poolt korraldatud fi- nantsnädala korraldustöödele kaasa aitaksid. Lennuki ehitamine teos- tatakse T. Tehnikumi õppetöökajas.

Kui materjali kättesaamisega ei tule viivitusi, siis valmib lennuk ke- vadvühiks. Kuna Tallinna ümbruse maastik on purilennuks ebasoodus, tuleb lennuki valmimisel leida sobiv koht, kus lendu võimalik oleks ette võtta.

Toimetusele saadetud.

„Eesti rahva ajalugu“ 3. vihk.

Toimetanud: J. Libe, A. Oinas, H. Sepp, J. Vasar. K.ü. „Loodus“ 1933. a.

Eesti mineviku dramaatilisema ajastu — muistse vabadusvõitluse hilisema perioodi — käsitamise kõr- val leiab käesolevas vihkus kirjeldamist ülemineku aeg uuele olukor- rale peale maavallutamist. Nii va- badusvõitluste käigu kui orduaja esimeste aastakümnete kohta toob vihk hulga vaatekohti, mis lahku lähevad meie senistest tavalistest ettekujutustest. Nii on taani osale Eestimaa vallutamisel pööratud se- nisest hoopis suuremat tähelepanu, ja taanlaste siiatulek asetatud paar aastat ettepoole — 1217. aastas. Reljeefselt on esile tõstetud eest- laste välisorientatsiooni küsimusi vabadusvõitluse kestel — nimelt Ugandi ajutist liitumist sakslastega 1217. a. ja teiste maakondade liitu venelastega samal aastal. Kirjel- dusesse sakslaste ja taanlaste võist- lusest ristiustamisel on imbutud parajal määral humoristlikkegi too- ne vastavalt situatsioonile. Vaba- dusvõitluse järelajastust vääril- tähelepanu nende katsete valgusta- mine, mis paavstivõim siin tegi ot- seselt temale alluva riikliku ühiku loomiseks — mitte arvestades koha- like saksa ja taani võimukandjatega. Vihi lõpuosas leiab iseloomustamist eestlaste osa maaisandate eestvõttel peetavais sõdades naabrite — eriti leedulaste — vastu. Üldse ilmneb käsitlusest veenvalt, kuid poliitilise iseseisvuse kaotamisega eesti rah- vas ometi ei kadunud areenilt poli- tilise tegurina.

Pildirikkuselt ja väliselt veetlu- selt märgitseb „Eesti rahva ajaloo“ iga vihk uusi edusamme. Eestkätt tõmbavad käesolevas vihkus endale tähelepanu J. Pütsepa maalide „Uue-Sadama merelahing 1215“ ja „Lembitu langemine“ mitmevärvil- sed reproduktsioonid. Peale selle hulk ühevärvilisi kriittahvleid, skee- me jne.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestril.

Vastutav toimetaja: Erika Veidenbaum. Tegevtoimetaja: Eduard Sitska. Toimetuse liikmed: Meta Lugus, Jaan Ots. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

NÕUDKE AINULT

SAKU

ÕLUT JA MÕDU

SAKU ÕLLETEHAS A/S.

TARTU ÜLIÕPILASORGANISATSIOONID!

Pöörake oma tellimistega meie harulao poole Tartus, Emajõe 10, telefon 37

Elav Teadus nr. 13 (1933. a. nr. 1)

KEHAEHITUS JA ISELOOM

Kuidas tunda inimesi nende välimuse järgi.

Koostanud: dr. med. K. Lellep.

Rohkete illustratsioonidega. 104 lk. Hind 1 kr., iluköites 1 kr. 50 s., ettetellijaile 75 senti. (Kogu 1933. a. aastakäigu, 12 n-ri, ettetellimine 9 krooni.)

Sisu: Kehaehituse põhitüübid. Iseloomude põhitüübid. Mõtteinimesed. Tahte- ja teoinimesed. Mõnu- ja südameinimesed. Üleminekud ja segatüübid. Kehaehituse ja iseloomu suhete põhjusi. Praktilisi väljavaateid: eritüüpide erivõimed, erihäigused, sobivus abieluks. „Ideaalne kodukana“ ja laps-naine. Elukutse valik. Eritüüpide kohtlemine ja kasvatamine.

EESTI KIRJANDUSE SELTSI KIRJASTUS

„Üliõpilasleht“

Toimetus ja talitus

Üliõpilasmajas III korral on avatud teispäeval ja laupäeval kella 15—16

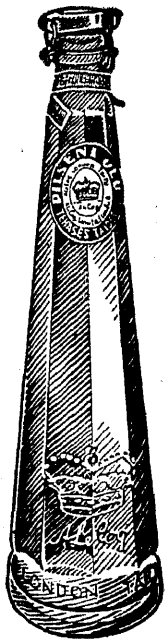
Rutake 1933. a. tellimistega.

Aasta tellim. — kr. 3.— ja 1/2 a. — kr. 1.50.
Välismaale: aastas kr. 5.— ja 1/2 a. — kr. 2.50

Saadaval 1914, 1915, 1916, 1920—32 aastakäigud ja üksiknumbrid.

Varemaid aastakäike müüakse
20% hinnaalandusega.

A.-s. A. LE COQ'I

London—Tartu

õllefabriku

ÕLU JA PORTER

ning keedetud mõdu, limonaad, sooda, selters —
tuntud hääduses.

Tähelepanu uudistele!

REGINA lõhnaõlid

RADSHA, MAROKKO,
HAVAI LILL

Valmist. parimaist prantsuse essentsidest, kauapüsiva lõhnaga!

REGINA puuder

REGINA kreem rasvata

Parim puudrialus

REGINA küünelakk Hind 55—85 senti

Suures valikus
ajakohaste hindadega:

LÕHNAÕLID, EAU DE COLOGNE,
KREEMID, SEEBID, HUULTEPUL-
GAD, SHAMPOONID, JUUSTERAVI

Headust garanteerib nimi

A.-s. Prov. Jul. Lill

Tartu tuntuim ja parim
pesumaja ja keemiline
riiete-puhastustööstus

ESTONIA

Gildi tän. 7 ja Tähe tän. 70.

Läik- ja lihttööd.

Kardinate pesemine ja raamimine.

Hinnad alandatud. Pesemine kloorita.

Omanik

P. Laurson.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

Hind 25 senti.